

Posudek oponenta disertační práce

VŠ	Univerzita Karlova v Praze
Fakulta	Přírodovědecká fakulta
Program	Geografie
Obor	Regionální a politická geografie
Uchazeč	Mgr. Filip Polonský
Název práce	Makroregionálne struktury světa: reprezentácie, percepce a objektivizácie
Oponent	prof. RNDr. Vladimír Baar, CSc.
Pracoviště	Přírodovědecká fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Text posudku (rozsah dle zvážení oponenta)

Předložená disertační práce v rozsahu 163 stran včetně příloh se zabývá fenoménem, který vyvolává řadu diskusí na poli geografie, politologie či ekonomie, ale také v praktické politice, mezinárodních vztazích nebo vzdělávání či žurnalistice. Geosociální diferenciaci světa a její vyjadřování v makroregionálních schématech je zatížena vždy jistou mírou subjektivního pohledu na realitu, současně ale reflektuje realitu danou historickým vývojem, přičemž historický kontext se velmi často promítá do schémat makroregionalizace, podobně jako řada jiných kritérií.

Základním cílem práce je poskytnout ucelenější obraz o tom, jaké pohledy existují v humánněgeografické makroregionalizaci světa, k nim potom autor přiřadil dílčí cíle (1. zhodnotit a diskutovat různé přístupy makroregionalizace světa a poukázat na rozdílné možnosti jejich konstrukce, 2. poukázat na význam regionalizací světa a na vybrané atributy, 3. v rámci edukační roviny zjistit, jaké makroregionalizační přístupy jsou přítomné ve středoškolské edukaci v Česku, 4. navázat na tradici studií kognitivního mapování světa a vytvořit ukázkou percepce makroregionalizace světa mezi jednotlivci a 5. vykonat hodnocení makroregionů podle objektivně stanovených kritérií a metodiky) a základní výzkumné otázky (1. co jsou makroregionální struktury a jak a kým jsou definované, 2. jaký je význam a jaké jsou důvody jejich konstrukce, 3. jaké makroregionalizace světa jsou používány v našich geografických učebnicích a atlasech, 4. s jakými makroregionálními pojmy je možno se setkat ve zpravodajství u nás, 5. jak vnímají makroregionální struktury světa naši studenti geografie a 6. jaké jsou vztahy mezi makroregionálními strukturami a mezinárodním systémem a mocenským uspořádáním a jaké jsou možnosti jejich analytického hodnocení) uvedené v úvodní kapitole na s. 2. Důsledkem toho je členění celé práce, v níž jsou shrnuty variantně-syntetické přístupy (reprezentace), percepční přístupy (percepce) a analytické přístupy (objektivizace). Tomu plně odpovídá i název a logická struktura disertační práce. K nim nemám žádné kritické připomínky.

Teoreticko-metodologická kap. 2 přináší nejen základní východiska celé práce, ale podrobně ukazuje různé přístupy k regionalizaci a vytváření regionálních systémů, přičemž se opírá o práce celosvětové provenience včetně prací vytvořených v českém a slovenském prostředí. Cenná je část nazvaná „konfrontace přístupů“, v níž je vytvořena klasifikace regionalizačních přístupů, a část „vybrané metodické poznámky“, které ukazují, že autor zvládl teoreticko-metodologické přístupy a dokázal je následně plně využít pro naplnění stanovených cílů.

Oceňuji velmi široký záběr pohledů na světovou makroregionalizaci. Samotné vyhledávání a následné zpracování bylo jistě časově velmi náročné, přičemž získané pohledy zpracoval i kartograficky v unifikované mapové podobě, která zaručuje ideální podmínky pro

srovnávání. K mapám mám drobnou poznámku – pro účely, ke kterým v práci slouží mohl autor vyeliminovat velké jezerní plochy v Severní Americe, Africe a v Rusku (s výjimkou Kaspického moře). Ty působí rušivě a na mapách nemají význam – zajímavé je, že v některých případech zmizela severoamerická jezera, výjimečně i Bajkal, východoafrická jezera však zůstala na všech mapách.

K základním přístupům ke členění světa (kap. 3), ani k makroregionalizaci globálních aktérů (kap. 4) nemám výhrady, jsou zpracovány i vyhodnoceny s přehledem. Zajímavá je kap. 5 (makroregiony ve výuce a v médiích), která mohla být spojena s kap. 6, v níž autor přináší ukázky percepce makroregionalizace světa u albertovských studentů geografie, které srovnává s menším vzorkem amerických studentů. Domnívám se, že zde by bylo účelnější udělat průzkum u studentů geografie na českých univerzitách a porovnat je z hlediska toho, jakou regionalizaci používají jejich učitelé. Z praxe vím, že studenti většinou přijímají makroregionalizaci svých pedagogů bez ohledu na to, že jsou upozorňováni na skutečnost, že žádná unifikovaná makroregionalizace neexistuje, stejně jako pojmenování makroregionů.

Velkým přínosem práce je kap. 7, v níž autor hodnotí makroregiony z hlediska obchodních vazeb a mocenského potenciálu. Zde musel opět pracovat se statistickými materiály, které však v práci k dispozici nejsou. Výsledky jsou prezentovány formou obrázků, které jsou sice místy na hraně přehlednosti, ale to s ohledem na četnost zobrazených vazeb ve světovém měřítku asi ani jinak vyjádřit nešlo (snad jen jako detailní výřezy).

Konečně v závěrečné kapitole shrnuje dosažené výsledky a naplnění cílů, jakož i syntetizující pohled na makroregiony světa. Výstižně je shrnul nejen v textu, ale také ve formě rozsáhlé tabulky 15, v níž na bázi 10 nejčastěji vymezených makroregionů (označených komplexně jako subglobální systém) vymezuje typ jádra makroregionů (monocentrický, biocentrický, polycentrický), nejvýznamnější jádra, specifické subregiony, které jsou v některých přístupech vymezeny i jako samostatné makroregiony, míru integrity regionů (velmi silný, relativně silný, relativně slabý) a nejvýznamnější globální města. Zabývá se i státy ležící na pomezí makroregionů, přičemž u nejvýznamnějších (Mexiko, Turecko, Pákistán, Kazachstán, Japonsko, jihokavkazské státy) poukazuje na faktory, které vedou k rozdílnému zařazování při makroregionalizaci. V samotném závěru se ještě zamýšlí nad vybranými geopolitickými implikacemi světové makroregionalizace.

Připomínky a dotazy oponenta k obhajobě disertační práci

K práci nemám zásadní připomínky, drobné poznámky jsem uvedl již v textu výše, zde ještě pár drobností. Na s. 47 (mapa 6) je jako reg. mocnost 3. řádu zobrazena Uruguay a ne Argentina (resp. značka je na pomezí obou států), na s. 52 (mapa 7) je zobrazen makroregion Rusko a východní pomezí (ve skutečnosti by však měl být nazván jižní), na s. 98 (tab. 14) je chybně uvedeno Jihopacifické fórum (správně Fórum pacifických ostrovů – PIF) a Andský pakt (správně Andské společenství – CAN), na s. 149 (mapa P5) není zobrazena úplně hranice Přímořské říše na východě a úplně není legenda (resp. není zcela jednoznačná – viz barva areálu hlavní světové mocnosti), na s. 154 (mapa P19) není do regionalizace zahrnut Kazachstán. Jsou to samozřejmě drobnosti, ale protože by bylo vhodné uvedenou práci vydat jako monografii, měly by se tyto drobnosti upravit. To se týká i tabulky 14 na s. 98, kde by bylo vhodné nahradit slovenské zkratky integrací (EÚ, SNS) anglickými, resp. španělskými. Totéž se týká i některých map a legend (např. mapa P39). Drobný rozpor vznikl také v označení tab. P6, která je v textu na s. 27 uvedena jako tab. P10.

U obhajoby by autor mohl vysvětlit, proč na s. 24 označuje název Východní Evropa a Severní Asie jako neobratný, když analogicky nic nenamítá proti názvu Severní Afrika a Jihozápadní Asie, a jako lepší navrhuje používat název Rusko a okolí nebo dokonce Rusko a sousedé? Oba se jeví jako dost nekorektní vůči sousedům Ruska (navíc 4 středoasijské státy a Arménie ruskými sousedy nejsou...).

Závěr

Disertační práce Filipa Polonského „Makroregionálne struktury světa: reprezentácie, percepcie a objektivizácie“ splňuje požadavky standardně kladené na disertační práce a **doporučuji** ji k obhajobě.

Ostrava, dne 10. června 2012

Vladimír Baar

